

Numerul 5. Oradea-mare 2/4 februarie 1897. Anul XXXIII.

Ess dumineca. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Grigoriu Silași.

Cultura națională, paladiul existenței noastre, iarăș a pierdut un luptător aprig, care ș-a pus toată viața în serviciul propășirii intelectuale a neamului său. Aceasta idee i-a fost ținta la care a tins totdeauna, pentru aceasta a jertfit toată stăruința și talentul său, aceasta i-a fost și bucuria și intristarea, pentru aceasta a trăit, pentru aceasta a suferit și murit.

Grigoriu Silași, bărbatul despre care vom să vorbim, a fost unul din aceia, cari au drept scop și viața lor un ideal înalt și sfânt. Desconsiderând greutățile ce întimpină în cale, stăruia neconținut și da nainte, însuflând tuturor curagiu, sigur de succesul cauzei pentru care luptă.

Idealul său a fost ridicarea neamului nostru la o treaptă mai înaltă de cultură din ce în ce mai înaltă, ca să putem cuprinde în viața noastră cu vednicie un loc prin care să trecem către mai luminate.

Scopul său a fost să dădă viața, ca profesor și literatură română în societatea din Cluș; precum și de condeiu, ca om de literă, prin scrierile sale publicate în diferite reviste și zăre românești și străine.

Activitatea lui pe amândouă terenele a fost atât de raditoare, încât aceea i-a atras și atenția obștii românești, care ș-a manifestat în mai multe rânduri și care l-a impresurat

la toate ocaziunile până la cea din urmă resuflare a lui.

Ne împlinim dar numai o datorie de organ pentru răspândirea culturii naționale, aducând în locul acestei memoriei sale prinsoasă recunoștința și al vecinicei amintiri, adaugând la jalea de obște și partea din durerea noastră, cari am pierdut printr'ensul pe unul din foștii noștri colaboratori.

Grigoriu Silași s'a născut în 27 ianuarie 1836, la Beclean în Ardeal, unde părintele său, Vasiliu, a fost protopop. A început a învăța carte în casa părintească și în școala calvină din sat, căci românească nu eră pe acele vremuri prin părțile acelea. La Deș a studiat clasele elementare; apoi s'a dus la liceul r. cat. din Cluș, dar revoluțiunea din 1848 l-a silit să-și întrerupă cursul și s'a întors acasă dimpreună cu tată-sau, care tocmai viniă de la memorabila adunare din Blaș. Pe timpul revoluției a studiat un an în școala principală din Năsăud. Apoi iarăș a venit la Cluș, unde a terminat liceul și a făcut examenul de maturitate la 1855 cu succes strălucit.

Voia să intre pe cariera medicală sau inginerească, dar părintele său murind în toamna precedentă, a recurs la teologie și a fost trimis în seminarul St. Barbara din Viena; terminând, la 1859 fu chirotonit la Blaș întru preot de cătră mitropolitul Șuluțiu și trimis de nou la Viena spre a-și continua riguroasele, ocupând tot-

GRIGORIU SILAȘI.

odată și postul de prefect al studiilor și îndeplinind asemenea și funcțiunea de preot gr. c. român la biserica St. Barbara.

La 1862 obținut gradul de doctor în teologie, la 1865 a fost numit archidiacon onorar; la 1868 vice-rector; iar la 1872 profesor de limba și literatura română la universitatea din Cluș înființată atunci, care în 1881 i conferi titlul de doctor în filosofie; la 188 $\frac{3}{4}$ facultatea filosofică îl alege decan al ei, din vremea aceea e și portretul ce-l publicăm. Durere, șovinismul care a erupt după aceea, vădând activitatea lui culturală-națională, l-a depărtat de la catedra sa mult iubită și dânsul s'a retras pe alt teren de activitate, și anume la institutul de credit și economii „Economul” din Cluș, unde a lucrat cu acelaș zel.

Pe terenul literar a început să lucreze încă la Viena, unde a scos primul dîr bisericesc „Sionul Românesc”. A scris apoi o mulțime de tratate literare în revistele: Transilvania, Familia, Foița Telegrafului Român, Aicului Familiei, — precum și în revista maghiară „Erdélyi Muzeum” din Cluș.

Academia Română, apretînd activitatea sa literară, l-a ales în 1877 membru onorar.

Obosit de munca încordată, s'a retras la sora-sa dna Ana măr. Filipan, în Năsăud, unde moartea i-a stîns viața la 5/17 ianuarie an. c. în etate de 61 ani.

În veci amintirea lui!

I d y l.

*In vatră ard cărbunii, în cuib e cald, pe cer
Lucesc mii de steluțe și scapără de ger,
Fereștrile-s lipite, tavanul este scund,
Prin unghiuuri copilașii se joacă și s'ascund,
De grind' atîrn' un leagăn, și 'n el un prunc bălan,
Al mamei cel mai fraget ce n'are nici-un an.
Ea lângă leagăn toarce, cu ochii 'n ochii lui,
Prin tindă-și primblă cloșca cei doispredece pui,
Ceaonul clocotește, bunica stă la foo,
Vișelul doarme-alături, pe-un petec de cojoc —
Un cîas încă . . . și vine și el cel așteptat,
O n'ar puté cuprinde nici cel mai larg palat,
Iubire, mulțumire, cât cuibul fericit,
Când ard cărbunii 'n vatră și dragul a sosit.*

MARIA CUNȚIANU.

Amintirile din tinerețe se întorc în capul omului ca paserile călătoare, credincioase locului, unde și-au făcut întîia oară cuibul.

*

Cel care are mult de pierdut, are mult de temut.

*

Bogat e cel care câștigă mai mult decît cheltuiește, și sărac e cel care cheltuiește mai mult decît câștigă.

*

O femeie cu adevărat bună va ști mai bine decît amicii, decît oamenii de știință și chiar decît filosofi, să ducă pe bărbatul ei pe căi bune.

Ce este frumusețea.

(Fine.)

Nu mai studiul unor asemenea creațiuni trecute din domeniul literaturii în domeniul artelor plastice, ar pute da naștere unor observațiuni îndestulătoare, ca să facă subiectul mai multor studii. Alegem înse un singur exemplu, ca să arătăm câte greutate impune o asemenea lucrare.

Representarea în românește pe scena teatrului național a tragediei lui Shakespeare: „Hamlet” personificând într'un chip aproape deservit tipul acestui personaj prin talentul repositului Grigore Manolescu, care a făcut din Hamlet cea mai de căpetenie creațiune a carierei sale dramatice, și persoana lui Hamlet fiind astfel în memoria mai tuturor, să ne întrebăm care moment din tragedie ar trebui ales spre a înfățișa pe Hamlet?

Iată într'adevăr cea mai grea dintre creațiunile literaturii ce s'ar pute interpretă prin pictură, cum țice și Ch. Blanc. De ne vom ține de textul original, cum și trebuie să facem, apoi Hamlet — spune el singur, — cât este de peste putință a traduce printr'o imagină pipăită, ceea ce colcăie în inima și în capul seu.

„Am aici, țice Hamlet, ceva pe care nu poate „să-l spuie nici o manifestațiune exterioară”.

Hamlet are un caracter complex și nehotărît, cu toate că fiecare din părțile caracterului seu, e cu totul omenească.

Natură visătoare și fricoasă care se indoește tot-dauna și disertează înainte de a isprăvi o acțiune și cu toate acestea omoară pe Polonius ca pe un șoarece, omoară pe fratele Opheliei, omoară în sfîrșit pe asasinul părintelui seu.

Spirit inzestrat c'o judecată care miră pe toți ce-l inconjură, are cu toate acestea, țile de nebunie, de un fel de amononie din acelele căreia înse, aruncă fulgere de rațiunea cea mai limpede.

E mizantrop și cu toate acestea este foarte pașionat pentru dreptate; fiu devotat și cu toate acestea chinuiește pe mama sa; amant iubitor, și-și rîde de iubita sa Ophelia, o batjocorește chiar. Thoré (Salons de Paris.)

Astfel fiind, Hamlet este poate cel mai nedefinit dintre toate tipurile create de poeți.

Celelalte tipuri chiar Shakespeareane, ca Othello, Macbeth, Romeo; Tartuffe al lui Molière, Don-Chichotte al lui Chervantes sau Faust al lui Goethe, găsesc în limba vorbită câte un adjectiv care să le exprime: gelosie, ambiție, dragoste, viclenie . . . Cu ce vorbă vom descrie sau vom califică pe Hamlet în care clocotesc toate patimile și strălucesc toate virtuțile? . . . Este personificarea pietății filiale, este resbu-narea omenirei, este dreptatea cerească? Este scepticismul, reveria? Este datoria? Este reflecțiunea, fatalitatea? Este toate aceste și mai mult decît toate acestea!

Este Hamlet!

Lehman, unul dintre cei mai mari pictori francezi, mort acum câțiva ani lăsând academiei franceze din care făcea parte, toată averea sa, ca să dea premii pentru incurajarea artei ideale, a înfățișat într'una din admirabilele sale creațiuni, personajul lui Hamlet.

El este în mărime naturală, îmbrăcat peste tot în negru, după cum îl descrie Shakespeare „investmântat în doliul lui solem”.

Este înfățișat de față, are pe cap o tocă de supt care din amândouă părțile îi cad bucle lungi de păr ca ramurile unei sălcii plângătoare impregiurul unei urne funerare.

Fruntea sa sub care colcăie furtuna gândurilor este înclinată către pământ și ochii sei fără sclipire, se uita fără să vadă... căci nu în lumea exterioară, ci în cea interioară vedea ei resbunarea pe care o meditează Hamlet.

Frumoasele sale mâni cad lăsate în voie, pe cufetele mantalei sale aruncată pe corpu-i cu o prefăcută neîndemănare artistică.

El are etatea pe care i-o dă Schekespeare, adică aproape 30 de ani, — căci ve aduceți aminte, că el cunoscuse pe sormanul Jorick, bufonul, care trăise cu douăzeci și trei de ani mai înainte.

Iată portretul și cu toate acestea mulți consideră admirabila creațiune a lui Lehman, ca o cutezare nesocolită, fiind că Hamlet nu poate fi înfățișat, printr'o singură imagină, într'un singur minut, cum pot să înfățișeze artele plastice, subiectele pe care le alege. — Este drept că Hamlet mai mult cugetând decât făcând ceva, ar trebui să aparție de drept artelor plastice; cine înse pomenește numele lui Hamlet fără să-l vadă în toate situațiunile îngrozitoare, în care îl țirește geniul lui Schekespeare? ... adică or pe explanadă dinaintea umbrei părintelui său, or povățuind pe Ophelia să se ducă la monăstire, or în scena de comedie, or trăgându-și spada în dosul regelui care se închină, or la cimitir, or în sfârșit în duelul de la finele tragediei.

De aceea repetăm, că Hamlet al lui Schekespeare, nu se poate personifica complect într'o singură imagină, ci astfel precum a făcut-o marele pictor francez Eugenie Delacroix și desinatorul german Retzsch: într'o serie de mai multe imagini în care l-au reprezentat când liniștit și mediativ, când furtunos, nebun, violent, fatal.

Dar chiar Eugenie Delacroix voind să caracterizeze bine într'aceste deosebite stări de a fi ale lui Hamlet sentimentul de care era cuprins, a fost silit să-l reprezinte astfel, încât de și este tot una și aceeași persoană, ca formă, el nu mai seamănă cu el însuși, în deosebitele episoade sau sub deosebitele patimi de care era cuprins, — Hamlet e pretutindeni, dar nu mai seamănă unul cu altul.

Portretul lui Hamlet de Lehman, pare că dice: „Părintele meu, voi trage din mîntea mea orice altă gândire, afară de resbunarea ta“, sau „să mori, să adormi, să visezi poate“. Dar aici se mărginește personalitatea lui Hamlet într'această lucrare.

Mai tot aceleași greutăți se impun pictorului sau sculptorului care s'ar încerca să personifice prin artele plastice, tipurile lui Prometheu, lui Othello, lui Machet, Faust sau Don-Quichotte.

Nimic dar nu este mai greu în artă decât a face un portret, adică a da o formă determinată, nesfârșită, unei figuri omenești ce cugetă, și să caracterizeze în mod clar și precis.

Artiștii cei mari ca să poată face portrete care să trăiească timpii și țerile, trebuie să aibă înaintea lor ca model ceea ce le înlesnește oarecum sarcina.

De aceea numai în epocile mari, dic unii istorici de artă, se pot vedea portretele cele mai admirabile.

S'ar putea chiar, că bărbații de geniu găsesc artiștii de geniu care să le facă portretele, căci geniul inspiră totdeauna un artist.

Astfel Pericle inspira pe Phidias, Alexandru cel

mare pe Apelles, Luther pe Albrecht Dürer; Enric al VIII pe Holbein; Laurentiu de Medicis pe Michel-Angelo; Papa Leon pe Raphael; Carol-Quintus pe Tițiano; Napoleon pe baronul Gros și pe Louis David.

Din norocire înse aceasta nu este o lege generală, căci vedem în unele epoce de decadență morală, producându-se portrete care sînt considerate, cu drept cuvînt, capete de operă.

Uriășul spaniol Velasquez, face din figurile umflate, scrofuloase și fără nici un caracter ale urmașilor lui Carol-Quintus, ca Philip al IV, portrete înaintea cărora rămăi incremenit; — dar trebuie să fii Velasquez.

Masca omului, orcare i-ar fi condițiunea, are totdeauna o însemnătate adîncă, un caracter și mai mult sau mai puțin determinat, dar pe care adevăratul artist, când știe să se uite la modelul său și pîtrunde cu sufletul său în sufletul modelului său, îl vede, îl înțelege și nu are decât să-l puie în evidență pe pânza sau în marmura sa. Charles Blanc.

Trebuie numai a găsi momentul când scînteia dumnezeiască ascunsă în cel din urmă dintre noi, ne luminează figura.

De aceea și găsim în muzeele cele mai mari din lume, portrete de persoane necunoscute care fac admirațiunea noastră.

Nimeni nu știe pe cine înfățișează venețianul făcut de Tițian, cunoscut în istoria artelor sub denumirea de „Omul cu mînușă“, din muzeul Luvrului și care este o minune. Pe cine înfățișează, tot în muzeul Luvrului, acel portret atribuit pictorului Calcar, care cu o mîna în șold și cu privirea îndreptată către spectator, e considerat ca una din cele mai deseversite lucrări în arta portretului?

Pe cine reprezintă, în sfârșit, acel june c'o figură foarte tristă și cu capul rezimat de mîna, operă a lui Raphael, după care avem și noi o copie în gravură la Biblioteca centrală din București, portret care dacă ar trebui să-l botezăm, l-am numi icoana melancoliei și care cu toate căutările cele mai minuțioase, nu se știe al cui este?

Așă dar secretul artistului portreist este de-a găsi caracterul individual al fiecăruia, sau cel puțin momentul cel mai norocit al fisionomiei modelului său și a-l materializa pe pânză sau în marmură.

Cu un nas pus mai mult sau mai puțin în mijlocul obrazului, cu o barbă și cu o haină chiar galonată, nu face cineva un om; dar se face un om cu un caracter, cu o pasiune, cu o voință, cu o inteligență!.. Tot astfel precum nu cu un cer și cu un arbore pus pe malul unei ape... — or cât de senin ar fi cerul, or cât de verde ar fi arborele și or cât de albastră ar fi apa, — se poate face un peisagiu.

Un peisagiu se face cu armonia ce există în natură între cer și pământ, atunci când Dumnezeirea pare că vizitează cu mai mare iubire locașurile pămîntești, dându-le o putere de viață și un caracter pe care genii ca Salvator Rosa, Hobbema, Ruysdael, Corot și alții, au știut să le vadă în cartea naturii și să le eternizeze pe pânzele lor.

Iacă notele ce am crezut, că ar pute slugi oarecum, ca sfaturi pentru căutarea frumuseței din natură și a prețurii sale în operele de artă.

Terminând voi adăogă înse, fără a intra în amănuntele mișcării noastre artistice dintr'acești din urmă 30 de ani, fără a pomeni nici un uume de artist și nici o operă, că astăzi sute de tineri români au im-

brăţiat cariera artelor, că parte dintr'aceşti tineri in-
terşi în ţară după ce şi-au complectat în Academile
din străinătate studiile începute în şcolile noastre, au
şi început nobila luptă a vieţii în cariera lor, dându-ne
zilnic probe de capacitate chiar atunci când se măsoară
în concursuri cu artiştii străini cu o reputaţiune de
mult stabilită.

Acestei tinerimi să-i urăm dar să se întărească
din zi în zi mai mult prin studii necurmăte şi să res-
păndească faima artelor române, lăsând urme neperi-
toare de activitatea sa.

Când inse viitorii noştri artiştii vor înfăţişa în
operile lor faptele mari din istoria noastră naţională,
or vor personifica icoana acelor bărbaţi cari prin in-
teliţenţa lor politică, au dat generaţiunii noastre o ţară
mărită şi respectată, or când, în sfârşit, îşi vor in-
dreptă activitatea artistică către viaţa noastră familiară,
— atât de bogată în subiecte originale, — să fie vecinic
călăuziţi de ideea că în natură nimic nu este urit; şi
mai cu samă în înfăţişarea omului făcut după chipul
şi asemănarea dumnezeiescului creator, artistul trebuie
să facă a se străvede frumuseţea sufletului, raza inteliţen-
ţei de care nimeni nu este cu desevărşire desmoştenit.

Spre a se înlesni inse artiştilor noştri realizarea
acestei nobile misiuni, toţi aceia care cărmuesc desti-
nele ţerii noastre şi mai cu samă noi dascălii cărora
le este încredinţată instrucţiunea şi educaţiunea tinerimii ro-
mâne, s'o creşcem formându-i mai întei caracterul,
desvoltându-i sentimentele cele bune, pregătindu-o cu
ideia abnegaţiei, a sacrificiului pentru binele comun.

Astfel nivelul moral din zi în zi va fi mai ridi-
cat, şi apucăturile cele rele se vor îmbunetăţi.

Artiştii noştri atunci nu vor ave decât să copieze
natura şi vor face opere frumoase, căci nimeni, nimeni
nu mai este urit, când sufletul îi este frumos, când
din ochii sei scapără scânteiă bunetăţii, când faptele
sale sânt întemeiate pe dreptate.

C. I. STANCIU.

O nouă invenţiune a lui Edison. Din laboratorul
renumitului inventator Edison a eşit iarăş la lumina
zilei o invenţiune senzaţională, care va face pe terenul
ilustraţiunilor din ziare un mare serviciu. Cu ajutorul
telegrafului se pot transmite fotografiile la ori-ce depăr-
tări, şi încă păstrându-se fidelitatea fotografică.

Edison însuş s'a exprimat asupra noiei sale in-
venţiuni astfel: Ideia nu e de tot nouă, de oare-ce sis-
temul numit Cassela a funcţionat în asemena mod. Fo-
losul acestei invenţiuni este evident. Pentru un negu-
şor, care îşi comandă vre-un postav de la vre-o fabrică,
va fi de mare folos, dacă va pute telegrafă fabricii şi
mostre. Invenţiunea va fi folositoare ziarelor pentru ilus-
traţiuni. Dacă un artist vré să-şi marcheze planul sau
schia unei întemplerii, în toarce un tub cilindric care se
află la maşină, apasă de un nasture şi în momentul ur-
mător icoana este reproducă la locul destinat. Patenta
invenţiunii o voi da unor foi ilustrate, dar mai înainte
de a-o evalua, voi experimentă perfecţiunea lui şi îi voi
da un format mai mic, aşă ca să se poată purtă în bu-
sunar şi să se poată pune la ori şi ce maşină telegra-
fică. Maşina funcţionează perfect şi uşor până la o dis-
tanţă de 500 mile; chiar şi la o depărtare de 1000 mile
reproduce tablouri destul de lămurite. Înainte de a da
lumei invenţiunea, voi face încercări cu maşina între
New-York şi San-Francisco.

Ademenire.

*Luntraş ce-alerşi pe val de ape
După năluci fermecătoare,
Opreşte-ţi barca ta la ţermur,
Căci undele-s amăgitoare.*

*Şi 'ntunecatele vârtejuri
Ce stau pe fund ascunse 'n apă,
Cu suflete ademenite
Şi cu deşastre se adapă.*

*S'au liniştit atât de iute
Acum pe 'ntinsul unei clipe,
Dar pe de-asupra lor îşi poartă
Perirea negrele-i aripe.*

*Luntraş, e noaptea, nu te duce,
E lună plină şi soai bine,
Că iecele maestre cântă
Ademenind pe ori şi cine.*

*„Colo me chiamă-atât de dulce
Un chip de fată rugătoare;
O ved i-atăta de frumoasă,
E tineră şi iubitoare.*

*N'auşi vibrând în tacturi line
Cadenţe dulci de melodii;
Ne vom iubi viaţa 'ntreagă,
Cum se iubesc nişte copii.*

*Ah! me lăsaţi să merg la dânsa,
Ea cântă-atăta de frumos
Şi cată drept la mine 'n barcă
Şi me priveşce aşă doios.*

*•Luntraş ce-alerşi pe val de ape
Cu-atăta dor plutind uşor,
Te-aştept să vii grăbind la mine,
Să ne iubim cu-atăta dor.*

*Să te cuprind cu-a mele braţe
Şi să se string mereu la piept;
Să te sărut cu nerăbdare
Pe cât de tare te aştept.*

*Ah! vin luntraşe şi me scapă
Din valul morţii 'ngrozitor;
Luntraşe . . . undele m'apucă
Să me cufunde 'n sinul lor.*

*Şi valuri mari s'alung intruna,
Vind atât de 'nfricoşat
Şi chipul fetei se xăreşce
Rugându-se neincetat.*

*Luntraşul zboară peste unde,
Uitând perirea 'ngrozitoare,
Căci un moment de ferieire
Ajunge viaţa trecătoare.*

*Dar în extaxul fericii
O clipă-i partea unei clipe
Şi peste barcă valul 'ntinde
A morţii tainice aripe.*

*Pe valul undelor senine
S'arăt năluci fermecătoare;
Dar nime nu le mai ascultă,
Căci undele-s amăgitoare.*

NORIAN.

CANTEC DE AMOR.

Portrete.

I

Înalt și subțire, de-o paliditate bolnăvicioasă, avea ochii mari, negri, căzuți adânc în orbite, cari luceau în un foc particular, fruntea înaltă și mare, umbrită de-un moale păr castaniu — prototipul oamenilor oficioși...

Și eră bun la suflet... nespuse de bun.

Suferia chinurile boalei sale omoritoare, cu rezignatie sfântă, fără ca să se plângă.

Eu îl aveam nespuse de drag... și par că simțiam întreaga lui suferință...

Dar sufletul lui bun și visător răbdă mereu, fără să se tânguiască, și înșelându-se pe sine însuși, se uscă și stingea pe picioare, mistuindu-se ca o facie galbină de ceară aprinsă...

Numai uneori, când nădușitoarea tasă îl culcă la pat, obosit oarecum de-aceasta esistență chinuită, se tulbură și revoltă și sufletul lui, dar și în atari impregiurări, izbucnirile lui de revoltă erau blânde și resignate...

Par că-l ved și acum, când în un atare moment de desperare, încrușându-și mâinile și privindu-me profund înderēt, mi-a dis:

„Eu n'am cerut să-mi dea esistența și fără să știu, am fost aruncat în lupta vieții... Dar dacă m'au aruncat în aceasta luptă, de ce nu mi-au dat și putere de-ai suportă greutățile, de ce nu m'au întărit ca să-i pot gustă și eu bucuriile, nu numai amarul...”

Să sufer din leagăn până la mormânt, mi-i soarta mea... Și ce vină am făcut eu ca să me nasc oficios? N'am cerut să-mi dea esistența — și dacă mi-a dat-o acum, iar să mi-o iee...”

Și ochii lui mari și bolnavi priviră fix în depărtările albastre, și în ei se grămădi toată durerea și tot sbuciumul inimii lui chinuite...

Așa înalt și palid cum eră, cu ochii negri și căzuți adânc în orbite, cu fruntea înaltă — eră nespuse de frumos și interesant...

Paliditatea bolnăvicioasă, ochii mari profunzi și îndurerați, suferința ce se putea ceti în întreaga lui ființă — i dădeau un farmec deosebit și un sentiment de milă și dragoste te cuprindea vedându-l așa slab și așa frumos...

L-a vedut și întâlnit o copilă frumoasă, cu părul blond și ochii albaștri, și sufletul ei virginal tresări de-un farmec nențeles, ș-a închis ochii și oarecum vrăjită de emoțiuni ș-a șoptit: „Cât e de pal și cât e de frumos” — și a început a-l iubi cu patimă nebună...

A vedut-o și el, și s'a perdut în albastrimea minunată și plină de misterioase taine a ochilor ei, s'a îmbetat de pelița trandafirică a feții și de frumuseța fermecătoare a părului ei blond — și în sufletul ei pusit resări un sentiment necunoscut: amorul. Acesta cresc în el cu inferbențelea unui om nefericit ce se știe iubit de-o ființă îngerească, și a iubit-o cu focul și patima unui suflet bolnav...

Așa s'au legat prin iubire inimile lor: ea flica fericirii ursită pentru viață, — el fiul durerii ursit pentru mormânt...

Ea în iubirea ei nevinovată își puse în el toată nădejdea viitorului, și din nori nestatornici își zidiă mereu palatul fericirii...

El o știea aceasta — și acest cuget mereu îl tor-tură și se simția nefericit...

O iubiă cu inferbințelea patimei, dar la viitor nu se cugetă nici odată, știea că n'are să fie a lui... Tocmai pentru că o iubiă mult, nu voiă să-și lege esistența lui bolnavă de ea, nu voiă s'arunce în lupta vieții o întreagă generație, care mai pe urmă să blasfeme că ea nu ș-a cerut esistența și bolnăvicioasă să se chinuiască, — cum blastemă și se chinuește acum el.

Ș-apoi de ce să guste o clipă din cupa fericirii, când pe el și așa mormântul îl așteaptă? Nu voiă să-și lase ființa iubită, în un vecinic omoritor doliu — după vre-o câteva clipite de fericire...

Și de aceea când a vedut că ea pe el îl iubesc și iubirea aceasta a ei o ar pute duce la nefericire — sufletul lui bun și nobil a luat o rezoluție sfântă: A început s'o încungiure, să nu o mai vadă, că așa speră că nevădându-l, o să-l uite...

Și ea îl așteptă mereu, și îl așteptă încă, să vină, să s'arete, și suferă de dorul lui, mistuindu-se. Dar va veni timpul când... o să-l uite!

E femeie...

El suferă mai mult pe de-o mie de ori, ca ea!

Nopti întregi plânge și se svrcolește în așternut și 'n vis mereu i apare și mereu i rostește numele, — și 'n zori se scoală, cu fața de o paliditate verđie.

Și dorul ei mistuindu-l — îl stinge și-i măreșce boala. Căci iubesc cu dragostea nebună a unui suflet, care în întreaga lui viață numai de o singură ființă s'a știut iubit — de ea!

I-am dis odată, când plângend m'a imbrăoșat, și a rostit duios și profund, — încât vocea lui părea un ehou din mormânt — numele ei — „Vino de-o veđi” — te-așteptă cu-atăta drag...

O clipă tresări și în ochii lui plânși străluci o rază de bucurie... Me-așteptă cu drag... șopti ei mai mult pentru sine...

În momentul următor inse o durere serioasă îl cuprinse și se posomori...

— De ce me mai așteptă — îmi disese trist — uite-me! Nu e pentru mine... pentru mine-i mormântul numai. O iubesc, dar ei nu-i mai permit să me iubească. Știu, eu port vina, de la început ar fi trebuit să me feresc de aceasta dragoste... Acum trebuie să se sfărșească — nu vreu să port pe sufletul meu păcatul că am nefericit un suflet care mi-a fost mai scump în lume... Ea trebuie să me uite și să fie fericită cu altul... Me duc să fiu departe de ea, ca așa mai ușor să me uite... și aș vré să mor curend, căci atunci știu că m'ar uită... Și de ce să nu mor... să-mi incete durerile? N'am să me mai grigesc... N'o să mai dorm altu nopțile, am să beu și să me fac escesiv ca să me ruinez... să me omor... De ađi incolo eu îmi sânt cel mai mare dușman, și voi face tot... tot ce numai îmi poate strică... Me duc... și spune-i să me uite.

Me duc să încep lupta în contra mea proprie... să me ruinez... să me omor...

Și când me voi învinge pe mine însuși — vei primi și tu și ea o înștiințare învadrată în negru — Adio...*

***

Și s'a dus în lume — să-și caute mai ingrabă locașul vecinice sale liniști: mormântul, la care poate, altcum ar ajunge mai târziu...

Și va luptă nebun pentru propria lui ruină, când

știe că pentru el viața e o povară și chiar și iubirea altora e un chin. Lui mormântul i-a fost menit de soarte — și el luptă să-și ajungă cât mai curând mărirea.

Și eu plâng de ce me gândesc la acest suflet martir și aștept cu groază înșiruirea inevadată în negru — că a ajuns la țintă...

EMILIAN.

Sub mesteaceni.

*Când merg sara la plimbare
Sub mesteaceni și privesc
Cum în vest s'aprinde cerul,
Atunci trist la țin' gândesc.*

*In frunzișu des și tainic
Vijie tot acelaș vânt,
Tot acelea șapte lîne,
Tot acelaș jalnic cânt.*

*Numai oate-odată-mi pare
Că 'n acest cânt nesfârșit,
Aud vocea ta șicîndu-mi:
„Pentru veci ne-am despărțit“.*

TRAIAN.

Despre magnetismul vital.

(Fragment din opul « Puterea credinței » încă în manuscris).

(Urmare.)

...mândria, aroganța, cupiditatea, iubirea de sine și alte patimi cari strică aproapei lui sau formoză pămîntul fertil, în care cresc ideile bolnavicioase, atrag influențe inferioare și aduc potențate până la extremitate nu arare-ori frenesie, o alienațiune mentală, unde omul e supus, fără voie, ca un sclav, unei puteri spirituale străine reuuitoare și unde pierde ori ce voință proprie, ori ce putere peste sine însuși. Chiar multe boale se nasc din aceeaș rădăcină necurată.

Boalele sînt în de comun urmarea stării morale joase a pămîntului nostru, și a imperfecțiunii ce dominează pe el. Christos șice cătră bolnavul cel tîmăduit de el în Bedsaida: „Iacă te-ai făcut sînetos, de acuma să nu mai pîcătuești, ca să nu ți se întemple ceva mai reu“. Ioan 5. 14. Negreșit! Nedeplinătatea lumii noastre remasă încă înapoi, e cauza suferințelor corporale și spirituale de tot soiul. În lumi mai dezvoltate, mai perfecte, unde trăiesc ființe mai deseveșite ca pe pămînt, nu pot există boli, de oare-ce suferința ca o certare și ca o reconciliațiune, ca pedeapsă, n'are nici un scop mai mult pentru locuitorii a celor lumi fericite.

Precum am șis, cele mai multe slăbiciuni vin de la spiritele necurate. Aplicările umile ale oamenilor le permite acestora intrare. Cei bătrîni mai bine au înțeles viața spirituală a omului, influința lumii spirituale asupra omului și raportul lor posibil cu viața noastră pămîntească fie în bine, fie în reu; de aceea găsim noi atît de dese amintiri de aceste raporturi,

atît în amîndouă testamentele, și în viața sfinților, cît și în rugăciunile noastre, ca d. e. „Păzește-me Doamne de lucrul ce umblă intru întuneric, și de dracul ce de ameadăși“. — „Apîră-me Doamne de duhul mozaviei, de duhul înșelăciunii, de duhul neputinței, trușiei, a nelegiuirei etc“...

Spiritele rele sînt, după cuvintele foarte potrivite ale celebrului Paracelsus, „judecătorii și calăii lui Dumnezeu“, pentru că dacă se depărtează omul de la cele bune și cu perseveranța remăne el la patimele sale umile și egoiste, și face prin ceea să suferă și alții, apoi atunci își retrage prevedința câte-odată mîna ei benevolă și grațioasă de la atari oameni, și le dă voie spiritelor rele să pedepsească reul, adecă pe cutarele omi, pîna ce suferințele corporale și spirituale atît în aceasta viață pămîntească, cît și dîncolo în cea spirituală, unde începe abia viața cea adevărată, îi va deșteptă cutarelui om imoral și decăduț necesitatea și dorința vie spre îndreptare și-l va indemnă în fine la o cîință și la o viață morală. Se îndreaptă omul, atunci sar pe loc spiritele cele bune ajutînd și mijlocind, pentru că bunătatea Creatorului e nemărginită și pentru că „bucuria în cer de un pîcătos ce s'a pocăit e mai mare, decăt de acei nouedeci și nouc de drepti căroră nu le trebuie pocăință“. Luca 15. 7.

Dară tot așă de nemărginită e și dreptatea prevedinței, de acolo și legea lumii morale care numai decăt se împlinește: „Cu ce judecată vei judeca, cu cea fi judecat; cu ce mîsură vei mîsură, cu cea se va mîsură și voue“ Mat. 7. 2. De ceea vom trebui să suferim toate acele ce am făcut ca să suferă alții, și anume curat în acelaș mod și tot așă de simșitor precum au suferit alții pentru noi, și dacă nu în această viață pămîntească, apoi în o alta, adecă în o altă re-încarnațiune.

Pe cît se predă o ființă omenească pornirilor sale joase, umile, pe atît timp trebuie să poarte el și urmarea lor, ca să poată prin ceea cunoaște greșelile, aberațiunile sale, ca să se poată întoarce iară cătră legea morală dumnezeiască, și a o primă.

De ce creațiunile inteligente spirituale, dar reuuitoare, ce pîșesc pe calea cea întunerică și a stricăciunii, nu sînt ele reținute de Creator de la reu, de ce trebuie ele să percurgă calea rătăcirii și a vinovăției, pîna ce le luminează lumina adevărului în sufletul lor? Pentru că spiritul, dotat cu libera voie pentru dezvoltarea sa liberă, e creat ca să ajungă prin propriul seu merit la o cunoștință mai bună — pentru că reul e o stare de rătăcire, și rătăcirea e trecătoare; devisa e deci: „prin întuneric la lumină, prin greșală și rătăcire la adevăr“.

Andrev. Jackson Davis, cunoscutul visionar american, începe opul seu: „Principiele naturii“ cu următoarele cuvinte: „Fraților! Nu ve temeți, pentru că rătăcirea e muritoare și nu poate trăi, iară adevărul e nemuritor și nu poate să moară“. Negreșit! rătăcirea e o stare trecătoare, iară adevărul trebuie să fie etern, conform planului etern al deitășii, recunoscut de toate ființele în decursul progresului spiritual, și acceptat de fiecare spirit ca proprietate a sa.

Ce e adecă „reu“ și ce e „bine“? Tot ceea ce ne aduce mai aproape de ființa primitivă, de prototipul perfecțiunii, ceea ce consună cu legile morale ale creațiunii, e bun, e nobil, și ceea ce e contrar acestei legi, și ne depărtează de idealul perfecțiunii spirituale omenești, este reu.

Vîșturile noastre, ca ură, ambițiune, egoism, etc.

... ne fac spiritul neliber, pentru că „cine face păcat, acela este sclavul păcatului“ ... ele ne pregătesc suferinți și numai când ne-am eliberat de ele și ne-am curățit, când lucrând după natura noastră internă care silește neconținut spre perfecțiune, când ne facem părtași de amoarea către Dumnezeu și către toate ființele; numai atunci câștigăm noi armonia sufletului, libertatea spirituală, numai atunci devenim noi fericiți, și spiritul nostru devine pătruns de pacea și fericirea adevărată. Facultatea de a cunoaște ce e drept și ce e nedrept, zace în conștiința, în sufletul nostru, ca calauz neînșelător pentru faptele noastre. Cât de nemulțumiți cu noi înșine suntem noi atunci, când pasiunile noastre ne stăpânesc contra principiilor noastre morale, noi simțim din adâncul inimei noastre vina greșelii noastre contra legii morale lumești, ce am

bilitate. El are de la creator simțul de a deosebi ce e drept și ce e nedrept, el a primit deciziunea sa liberă, trebuie așa dară legalminte să reconcilieze, unde a greșit contra legii morale a creațiunii. Fiecare păcat se resbună și atrage după sine neînălțurabil peste scurt ori lung și pedeapsa, ca o urmare naturală. Recunoaște înse greșeala sa, își combate ei singur păcatele sale și le învinge, atunci înceată și respătirea. Pentru că pedeapsa nu e resbunare, ci după legile cauzelor și ale efectelor în univers, o urmare naturală și o curățire de păcat, și are de scop numai purificarea sufletului. După gradul curățeniei și a silinței de a se îndreptă, se ușurează și situațiunea sa sufletească a unui atare spirit cuprins de erori. Dacă în fine își însușește el acea ce e drept și bun, apoi devine el fericit după gradul îndreptării sale, după gradul bunătății, amoarei

JAPONeze DISTINSE LA PREUMBLARE CU TRĂSURA.

făcut-o, că există în noi, și noi ne propunem cu tot adinsul de a ne îndreptă. Aceasta voce internă, ce vorbește atât de forte în conștiința noastră, a înțeles-o de lung deja omenimea ca o adevărată admoniare.

Noi ne permitem a întrebuiță simplu cuvântul „spirit“ acolo unde e vorba despre creațiuni inteligente — omul e numai un spirit încorporat, care trăiește înăi departe după moartea sa terestră.

Pe cât e așa dară un spirit vițios, și pătruns de porniri umile, pe atât timp este el, alegoric țin, „în infern“, va să țină, el este supus în imperiul spiritelor tuturor dispozițiilor funeste culpabile ale sufletului, el este supus tuturor esistențelor noue corporale, de grele încercări, prin lumi imperfecte sub împregiurări oprimătoare ce corespund gradului seu de culpa-

și a cunoștinței sale, și dacă devine el liber și curat de defectele, de nedesevârșitele sale, atunci își eluptă el par că și fericirea sufletească în care a salutat Christos pe apostolii sei, intrând prin „ușile încuiate“ ținând: „Pace voue“, care e adevărată fericire, care e cerul întreg în sufletul omului. Christos țin: „Iacă împărăția lui Dumnezeu este deja între voi“. Luca 17. 21., și tot așa este și infernul în lăuntru nostru.

Universul întreg e locul unde își fac calea lor lumi nenumărate de toate gradele perfecțiunii. Christos țin: „În casa părintelui meu sunt multe locașuri“. Ioan 24. 2. Între acele lumi se află și locuințe sublime, unde spiritul limpedit prin curățenie, poșede libertatea și fericirea deja eluptată, unde trăiesc ființe dotate cu înțelepciune și cu cunoștință perfectă. Între aceste lumi se află înse și lumi mai inferioare. a căror locuitori

cuprinși de o viață materială de tot sensuală, nu sînt accesibili de o viață curat spirituală. Acolo au popasul lor numai spirite umilite, păcătoase, decădute, negre, remase înderēt în desvoltarea lor. Inse aceste spirite sînt remase înderēt numai pe un timp determinat — și anume pînă ce s'a curățit, și s'a eliberat el de păcătoșia lor, și s'a ridicat la o ordine mai înaltă, spre a fi apoi un cive fericit al unei lumi mai fericite. (Chiar și credința noastră poporală, în contact cu credința noastră creștinească, îl declară pe Dumnezeu de mult mai bun și mai drept, decăt îl declară învățăturile bisericeii noastre creștine care vorbește de munci și pedepse grozave și eterne. Credința noastră poporală dice: că „diavolul care cîntă de trei ori: Sînte Dumneșeule, sînte tare, sînte fără-de-moarte, miluește-ne pe noi” — se face alb, adevă înapoi ānger și sboară spre cer, adevă este iertat. Deci iată o dovadă mai mult, cāt de fin, cāt de nobil și de iertător e poporul român, ce inimă bună are el. El iartă și diavolului, împēratul reului și al distrugerii. Iertarea celuia ce se îndreaptă, există în firea fiecărei existențe nobile, cu cāt mai mult trebuie să existe ea în Dumnezeu; deci dară munci și pedepse eterne nu există, nici nu pot există, aceasta e contradicere eclatantă cu atotindurarea și atotbunetatea lui Dumnezeu.) Lumile cele perfecte, unde locuește fericirea și curățenia morală, sînt — dacă voim să întrebuițăm iară vocațiunile aduse de noi mai înainte, ce însemnează fericirea și nefericirea — „ceruri”, iară cele imperfecte, unde predominază vițitul, „infernul”. Și pămēntul nostru aparține unei alese ordine joase, umile, imperfecte, unde predominază vițitul, și-l putem numi cu tot dreptul „infern”. Pe el are adevērul, curățenia morală, perfecțiunea, încungiurat de toate soiurile de nedeplinătăți, să susție numai lupte și neajunsuri; spirite curate, perfecte nu aparțin încă lumii noastre de astăzi. Un Socrate ar trebui și astăzi încă (ba chiar mai degrabă încă decăt atuncea) să golească cupa cu venin, ba chiar de ar trăi astăzi „fiul omului” cel blānd și sublim, el ar trebui, ca și atunci, să combată neadevērul, barbarismul, sclăvia, opresiunea, zugrumarea sub titlul de umanism, sēlbătăcia sub titlul de civilizațiune, prādăciunea sub cuvēnt de cultură; și astăzi i-ar sirigă lumea ca și atunci, ba cu mai mare urgie încă: „restignește-l, restignește-l!”

Lumea noastră nu se poate uită încă în ochii adevērulului, razele lui cari strălucesc ca soarele, o chioresc. Lumea noastră încă nu e coaptă de a primi în sine „spiritul adevērulului”.

(Va urmă.)

ISIDOR IESIAN.

Cucoana (cātră prietenul casii.) — Inchipuește-ți că a doua și după căsătorie, bărbatul meu a căștigat 20.000 de franci la loterie!

Prietenul. — Dacă ar fișciut el de asta, ar fi mai așteptat 2 zile... Veți om fără noroc!

O familie de treabă.

Președinte (cātră tinerul acusat)... afară de asta trebuie să șcii că părinții dtale pot fi aici și vęd și ei cu rușne că...

Acusatul. — Nu sînt aici, dle președinte. Pe ei și judecă cealaltă secție.

Noaptea de nuntă a dșoarei Angot.

Comedie cu cātece într'un act, de *Monrēal* și *Blondeau*.

Persoanele:

Ange Pitou.
Tata Cucurigu
Tata Lolo.
Di Lauchard.
Pomponet.
Clereta Angot.

(O odaie de peruchier. La dreapta o fereastă. Uși în toate părțile. Pe un scaun costume de hamal. Pe masă un cap de lemn cu perucă. Brice, pudrii, perii, foarfeci. O oglindă de masă.)

Scena I.

Pitou, (singur.)

(La ridicarea cortinei se aude în stradă trompete sunānd apelul, și corul soldaților lui Augereau cāntat în depārtare. Fereasta se deschide și Pitou îmbrăcat ca conspirator, sare în odaie. — E noapte.)

Pitou. Uf!... am scāpat în sfērșit!... Am tras pe șloară pe soldații lui Augereau! Ce bine ar fi dacă și sērmanii mei amici, conspiratori, ar fi făcut ca și mine. (Se aude corul perđēndu-se încetinel.) Dar nu... O să mi-i infunde pe toți la gros! Husarii Republicei n'au să cruce pe nici unul. (Cātră public.) Eu unul am gășit un bun prilej de a scāpă din mānile acestor zāvodi, și mulțămese lui Dđeu! Trecēnd pe sub stēlpii halei, zārrii o ușă deschisă, înainte căreia stātea o teleleită burduhoasă, ce legānă un băștruc de vr'o doi ani... Pun o piedică zdravānă în acelaș timp la cei doi soldați ce mē duceau, și trec prin ușă... sārind peste teleleita cea groasă, care dādă niște țipete ca de pāun. Zāresc o șură în fundul ogrāzii... me sui pe dēnsa, me acāt de fereasta asta, — și iatāme-s! — Unde sūnt? habar — n'am. (Trage un chibrit și aprinde o luminare de pe masă.) Dacă voi judecă după brice, piepteni, foarfeci, etc., — trebuie să fiu intrat la vr'un bār-bier... Cu atāt mai bine. Să scot peruca asta blondă, acest guler negru, și să schimb la față pe conspirator. (Vēdēnd haine pe scāun.) Un costum de hamal! Pe legea mea, am să-l împrumut de la proprietarul de aici, — și să fie al naibeii cine va mai recunoașce, astfel metamorfosat, pe cāntărețul Ange Pitou! (Se îmbracă după ce ș-a lăpēdat peruca și gulerul, ș-apoi se grimează la oglindă.) Da! eu sūnt Ange Pitou, cāntărețul poporal al halelor! În astă sară, eu și cu amicii mei conspiram la dra Laugē... cānd de-odată soldații lui Augereau dau busta în casă!... fusesem denunțați de cineva, — și nu bănuiesc pe nime altul decăt pe ticălosul de Pomponet... El trebuie să se fi insurat ađi cu Clereta, și a voit cu chipul acesta să se cotorosească de mine. Insedar le dicea amicul Trenitz: „Pe onoea mea, fațilo... ve ghe... eșiți... ve gaantez, că nu sūntem conspiatoii, nici opozanți... fațilo”... Aș! să bați toba la urechea surdului! ne-a luat cu cățel cu purcel... noroc că pe drum am putut să spēl putina. (Admirāndu-se.) Aș! iatāme-s destul de schimbat; încă puțin roș pe nas... ș-acū, peruca asta cu plete... (Pune peruca albă ce se află pe capul de lemn.) Dacă, astfel așeđat, va mai recunoașce cineva pe vechiul amarez al Cleretei, să me latre și cățeei! Acuma s'o tulim... (Vrē să iasă. Se aude strigānd.) Trāiască mirii! trāiască Clereta! trāiască Pomponet! (Incremenit.) Clereta! Pomponet! (Stinge luminarea.) Cum! am intrat eu chiar în casa lui Pomponet?! — și chiar în sara nunții sale! Dar de m'a găsi aici, are

să cheme să me aresteze, îndrăcitul! Unde să me vēr...
(Vrē să deschidă ușa din dreapta ce e închisă.)
Vocea lui Pomponet (în afară.) Ve mulțămesc, prietenilor!

Voci. Trăiască insurăției!

Pitou. Prea târziu! căci iată-i sosesc! (Se aruncă în jilț, și se prefacă că doarme. Se întoarne cu spatele ca să nu ne vedut de cei ce intră.)

Scena II.

Pitou, Clereta, Pomponet.

(Cei doi ce intră în costume de miri, Pomponet are o luminare în mână, intră la braț.)

Impreună.

Braț la braț, iute hai!
Să intrăm în acest rai!
Braț la braț să intrăm,
Fericirea să gustăm.

Pomponet. (după ce pune luminara pe masă, vine și ia mâinile Cleretei.) Ei! mititică mea Cleretă! iată-te acum în toată forma doamna Pomponet!

Clereta. Da, de 11 ciasuri și $\frac{3}{4}$, foarte adevărat.

Pomponet. Și numai mulțumită tatei Gerome, camaradul meu de temniță, — simțesc astăzi această dulce fericire!

Clereta. Cum? tata Gerome la temniță?

Pomponet. Da! în temnița în care me trimisese dra Laugé; — și iată din ce pricină: Femeia lui, îi scrisese o scrisoare, pe care mi-a arătat-o el, și prin care-i dicea că fuge de la densusul cu un Don Juan ce i-a fermecat inimioara. Atunci, tata Gerome a zdrobit mușchii Donjuanului, — și pentru asta a fost trântit la chilie, din fericire pentru mine.

Clereta. Din fericire?

Pomponet. Negreșit, fiind că el mi-a imprumutat costumul lui de hamal... ca s'o pot tulă d'acolo; și straele acele sânt încă colo, pe jilț. Da! mulțumită bunului Gerome, pot ați să-mi sărut drăguța mea nevăstuiică.

Clereta. Dar ce faci dle Pomponet?

Pomponet. Cum? nu-ți place să te sărut?

Pitou (în fund.) La naiba! are dreptate.

Clereta. Vom vedé mai târziu.

Pomponet. Dar aici nu-i vorba de mai târziu.

Odinioară erai cocheta
Și la plimbare me trimeteai,
Când la genunchii-ți diceam: Cleretă,
Un zimbet numai îți cer să-mi dai.
Dar ați când ești tu a mea femeie,
Toată ardorea îmi pot să-ți declar
Și ești datoare c'a mea scâteie
S'o arți în ochiul teu de pojar!
Deci acum dragă, ești ogbligată
Să-mi dai tu mie dragostea-ți toată.
Ș-acum oi să te sărut, dar
Prin ordinul domnului primar!

(O sărută.)

Impreună:

Deci acum dragă {sunt} obligată
Să {-i dau eu lui} {ești} dragostea toată
Ș-acum {me va sărută} dar,
{oi să te sărut} dar,
Prin ordinul dlui primar.

(Pomponet vrē s'o sărute din nou.)

Clereta (apărându-se.) Dar n'ai să mai sfērșești odată, dle Pomponet — sfērșește!

Pomponet. Cum dracu, vrē să sfērșesc deja! Aidede! nu cumva tu te mai gândești încă la turbatul meu rival, la blăstematul cel de Ange Pitou?

Clereta. Eu?.. imi bat joc de densusul! un mincinos, un fermecător... un om fără inimă, care făcea zimbri în acelaș timp și mie și trei Laugé!

Pitou (a parte.) Las' c'om vedé noi asta, acuș!

Pomponet (ridend.) Sērmana dșoară Laugé, șciu c'ai pieptenat-o tu bine, sânt acum opt zile, la balul de la Calipso... i-ai đis așa: (Imitând-o.)

•A tu ești dnă Baras,

•Ce nu te mai poți sătură.

Și Ange Pitou! ce mutră caraghioasă mai făcea... când ai consimțit... serios... să me iei de bărbat! Ha! ha! Ce mutră dobitoacă!

Clereta. Mi se pare că i-o fi perit pofta pentru multă vreme...

Pomponet. A! pentru timpul de față nu mai e de loc de temut. (Cătră public.) E la dubă!

Pitou (a parte.) Culcă-te pe urechea ceea!

Pomponet. Așá dar, nu mai ai de ce te teme! dealtmîntrelea paragrafele spun că: bărbatul este dator a protejă și ajută pe femeia sa... și te voi protejă! Haide, vino... (Vreau să treacă în camera de-alături.)

Clereta (cu inocență.) Unde?

Pomponet. Cum unde? Sērmanica! me mai întrebă unde! Cu cât o admir mai mult, cu atât mi se pare mai cum se cade, par că-i nevăstuiica mea!

Clereta (a parte.) Ce? ce dice?

Pomponet. Ei bine nevăstuiică, haide dincolo, în cuibușorul unde vom hurui întocmai ca doue turturele!

Pitou. Las' că ț-oi da eu ție huruit! (Sforă.)

Clereta (Spăimântată.) Hai? ce e?

Pomponet (tremurând și fără a se înturna.) Este cineva din dērētul nostru!

Clereta (zărind pe Pitou.) Un om!

Pomponet. Un tălhar negreșit! Sântem perduți! (Se clătina.)

Clereta. Cum sântem perduți? Dar... paragrafele îți ordonă să me aperi, să me protegi!

Pomponet. Điua, da, mai înțeleg și eu, — dar paragrafele nu vorbesc de noapte, — și fiind că sânt 11 ciasuri, aproape de miezul... hai să-otulim de-aici!

Clereta. Dar mai nainte voi să șciu cine-i vagabundul acela care a intrat fără voia noastră în odale. (Scuturând pe Ange Pitou.) Ei! mă omule!

Pitou (storăind.) Brrrr!...

Pomponet. Blăstematul! doarme ca o piatră de moară!

Clereta (asemenea.) N'ai să te trezești odată? (Îi cărăbănește la dupaci.)

Pitou (prefăcându-se beat și că se trezește.) Ei? cine-i acolea? ce voiești de la mine?... Iaca! uite fiica-me! (O sărută.) Iaca și ginere-meu! Ce mai faceți? Ve aflați bine? (Îi întinde mâna.)

Pomponet. Ce? eu ginerele dtale?

Pitou. Nesmintit! de vreme ce te-ai insurat cu fiica mea! cu Clereta mea! (O sărută.)

Clereta (dând înderēt.) Ba, me rog dtale, eu nu te cunosc!

(Va urmă.)

N. A. BOGDAN.

Damele in toaletă simplă.

— Scrisoarea unei mame. —

Bărbatul meu este funcționar. Are o lefșoară mică. Prin urmare nu ne dă mâna să putem lua parte la petreceri și baluri costisitoare. Nici nu ne dorim, căci nu mai suntem tineri, șgomotul, pompa și luxul nu ne atrag, ne simțim mai bine și mai fericiți în liniștea și tihna noastră casnică.

Inse ne-a dat Dumnezeu o fată, care ni-i scumpă ca lumina ochilor și pentru care am jertfi bucuros tot ce avem în lume. Bucuria noastră cea mai mare este când o vedem veselă, rișând, glumind și cântând. Are un temperament vial, care 'nveselește toată casa și face din cuibușorul nostru un locaș al fericirii pe care mulți ni-l pizmuesc.

De un timp incoace inse am băgat de seamă, că fata noastră zglobie ș-a pierdut aerul vesel de mai înainte; nu mai cântă ca pân' atunci; ba nici nu prea vorbește, are fața innoată, stă pe gânduri, scurtă vorbă, ș'a schimbat cu totul.

Am luat-o cu frumosul, cu dragostea unei mame și am ispitit-o, că ce-i pricina schimbării sale. La început nu voiă să-mi spună, dar în cele din urmă mi-a descoperit secretul mare.

— Cum să nu fiu tristă, mamică dragă, — dișea ea, — când vîd că toate prietenele mele se duc la bal, numai eu trebuie să rămân acasă, căci nu me duceti!

Sorăna, avea dreptate. Și eră p'aci să me podidească lacrimile, fiind că nu puteam să-i ajut. Luxul e mare, balurile costă parale și lefșoara bărbatului nu ajunge să-i facem o toaletă, cum se gătește pentru alte fete.

O îmbrățișai dară și o mângăiai cum putui, că ne-a ajutat și pe noi Dumnezeu să putem merge, de și șcieam că este peste puțină să-i împlinim cândva dorința.

Ea se mai domoli și-mi respuse:

— Tocmai acuma a sosit o invitațiune la balul casinei din Cucuteni.

— O să vorbesc cu tată-teu și cred că are să ne ducă.

— Am să-l rog și eu, dacă va vini acasă. Balul acela va fi tocmai potrivit pentru noi, căci comitetul arangiator roagă damele să se prezinte în toaletă simplă. Iată tipărit aici, citește!

Și-mi arată invitațiunea, unde în adevăr la sfîrșit damele erau rugate a se duce numai în îmbrăcăminte simple.

— Prea bine, — i dișei. Tu nu trebuie să-ți faci, căci ai una nouă nouă. Te-om duce, dragă, fi sigură.

Bărbatul meu sosind acasă, îi spusei și se 'nvoi bucuros. Cum să nu-și ducă el fata la bal, dacă nu trebuie să-i facă rochie scumpă?!

Fata mea îi mulțumi cu lacrimi 'n ochi. Și din momentul acela deveni iarăș veselă; glumiă, rîdea și cântă, ca cea mai fericită în lume.

Când noi intrarăm în sala balului, acolo se și adunase lume multă. Inse ce surprindere! În loc de simplitatea așteptată, ne întimpină luxul cel mai mare. Domnii toți în frac și damele toate decoltate și în toaletele cele mai splendide. Eră o adevărată expoziție de pompă și de strălucire.

În splendoarea aceasta orbitoare, ne simțiam foarte genate, Bărbatul meu voiă să ne rentoarcem numai decât acasă; dar fata noastră îl rugă cu ochii atât de pîtrundător, că remaserăm. Ne-am ales un loc modest într'un colț, unde mai găsirăm câteva femei gătite mai simplu, care, asemenea păcălitate ca noi, priviau curios cele ce se petreceau în sală.

Eră un spectacol de tot interesant. Domnii cari înainte de bal prin toate societățile combăteau luxul femeilor, susținînd pretotindene și cu gura mare că numai acela împedecă insurătoarea multor tineri; toți aceia cari făceau elogiile damelor, care se îmbracă simplu, enunțiând că numai acestea sînt menite să facă pe bărbații lor fericiți și să le aducă raiul jos pe pămînt: în sfîrșit toți apostolii cari propovăduiau simplitatea și cari au propus ca damele care vor vini la aceasta petrecere să fie rugate a se înfățișă în toaletă simplă: șbîrnăiau ca niște fluturi în giurul florilor în apropierea damelor care n'au ținut cont de cererea comitetului arangiator și au mers gătite de bal; iar celelalte fete, care în naivitatea lor au luat în serios apelul la simplitate, au ramas singure singurele, abia dacă viniă cineva să le dea „bună sara” și se ducea ș-acela p'aci 'ncolo, la cele înțotonate, cu care se întreținea apoi vesel și îndelung.

Vîdînd acestea, îmi veniă și mie să plec cu fata acasă; dar asta ar fi fost prea bătător la ochi și a doua di eram date pe gura tuturor. Deci am preferit să rămînem, creșdînd că poate la dans o să se repareze desconsiderarea aceasta. Dacă fata va dansă, are să uite tot; de sigur va și dansă mult, căci este o jucătoare foarte ușoară.

Incepe jocul prim, Ardeleana. Cele gătite cu lux, toate fure angajate; fata mea și celelalte roșiau până în urechi de rușine, că vindeau petringei. Într'un târziu se abătău și prin colțul nostru câte un tiner cunoscut mai de aproape și ducea la joc și fetele mai simplu îmbrăcate.

Așă a fost toată noaptea. Tot cele cu lux au fost preferite și tot noi celelalte uitate.

Bărbatul meu dișea neconținut:

— Nu v'am spus să nu vinim aici?! Balurile sînt pentru oamenii cu parale!

A doua di vini la noi un tiner și iarăș începă să ne ție lecții de simplitate. Cu ce plăcere i-am respuns:

— Dvoastre bărbații combateți luxul femeilor, și totuș în baluri serbătorești pe cele gătite cu lux, iar pe cele îmbrăcate simplu le desconsiderați. Nu ve mirați dar că femeile de multe ori se întrec în pompă și strălucire, căci ele fac aceasta numai pentru ca să-și atragă plăcerea bărbaților. Prin urmare, dacă femeile fac lux, numai bărbații sînt de vină.

IOSIF VULCAN.

Din reflecțiile lui Păcală:

— Cât de minunat sînt întocmite legile naturii, se constată și din faptul că moartea e pusă tocmai la sfîrșitul vieții!

Ilustrațiunile noastre.

Cântec de amor. De când e lumea, amorul tot-dauna a fost o putere mare și declarația de amor e cea mai fericită clipă în viața fiecărui om. Ilustrațiunea din lăuntru foii noastre infățișează un astfel de moment. El i declară amor prin un cântec, ea îl ascultă cu drag, cu toate că se preface a nu-i plăce. O scenă foarte interesantă.

Japoneze distinse la preumblare ou trăsura. În Japonia și China preumblarea pe jos nu se obișnuiește. Dama eleganta își fac vizitele sau în lectică sau în o tileagă trasă de un om, după cum arată și ilustrațiunea noastră.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șcrii literare și artistice. *Di B. P. Hașdău* a scos la lumină în București, în editura librăriei Socec, într'un volum intitulat „Idealism și sarcasm” scrierile sale din anii ultimi. — *Di Tache Ionescu*, fost ministru de culte și instrucțiune publică în guvernul conservator din România, a pus sub tipar colecția discursurilor celor mai importante ce a rostit în parlamentul din București, în cei din urmă zece ani. — *Dna Elena Theodorini*, celebra cântăreață română, a cântat în luna trecută cu cel mai mare succes în Teatrul Național din București; apoi a făcut un turneu artistic la Iași, Brăila și Galați; de unde s'a întors iarăș în capitală și eri vineri s'a continuat debutul în opera „Gioconda” de Poncheli. — *Di Candiano Popescu* va scoate în curând la București un volum de versuri, intitulat „Dor și țară” — *Concertele simfonice din București*, dirijate de di Eduard Wachmann, vor începe, după cum sântem informați, la 16/28 februarie; vor fi șese concerte, toate la Ateneu. — *Statua lui Tudor Vladimirescu* e gata în ghips; autorul e sculptorul Bălăcescu.

Expoziția pictorului Grigorescu în București. Ni se scrie din București: Măne mercuri la 29 ianuarie (10 februarie) la ora 11 $\frac{1}{2}$ se va deschide în palatul Atheneului expoziția eminentului pictor di N. Grigorescu. Di D. C. Ollanescu, președintele cercului amicilor literaturii și artei române, a trimis invitații la persoane marcante spre a asistă la deschiderea acestei expoziții.

Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov a arangiat marți la 28 ianuarie v. (9 februarie n.) o conveire colegială, cu care ocaziune s'a cântat următoarele piese: 1, Hora ploaie, cor micșt de G. Dima; 2, Nr. 26 din Oratoriul Paulus, cor micșt de F. Mendelssohn; 3, Ce faci Ioană, cor micșt de G. Dima; 4, Nr. 22 și 23 din Iarna „Anotimpurile”, oratoriu pentru soli și cor micșt de I. Haydn; 5, Solo de bariton din Trompeter von Säkingen, de W. Nessler; 6, Leagăn verde, cor micșt de G. Dima.

Concerte și reprezentații teatrale. *La Tâlmăcel* lângă Sibiu se va da la 2/14 februarie o producțiune declamatorie-musicală, tot odată se vor reprezintă două comedii de Alexandri: Rusalile și Arvinte și Pepelea. — *La Capolnaș* inteligința română va da la 16/28 februarie un concert popular sub conducerea învățătorului Emanuil Oltean.

Reviste și glare. *Foaia Interesantă*, o nouă revistă literară săptămânală, a început să iasă la București cu Caragiale, Teleor și alții.

GENOU?

Hymen. *Di Ioan Mihalca*, absolvent de teologie al archidiecesei Blășului, s'a fidanțat cu dșoara Elena Pop, învățătoare în Somecua-mare. — *Di Petru Mihailu*, învățător în Toracul-mic, s'a logodit cu dșoara Maria Precup, învățătoare tot acolo. — *Di Daniil Ambriș* din Băița și dșoara Valeria Avram din Deva s'au fidanțat. — *Di Vasilie Draguș*, funcționar la gara Predeal, s'a logodit cu dșoara Victoria St. Dragomir, fiica dlui învățător-dirigent Stefan Dragomir din Satu-lung. — *Di Iuliu Bălăngianu*, învățător gr. or. român în Scheiuș, și-a logodit de soție pe dșoara Iuliana Treica din Craiova.

Șcrii personale. *Di Eugen Marienescu*, fiul dlui dr. At. M. Marienescu, jude la tabla regească din Oradea-mare, a fost numit inginer la căile ferate a statului ungar, în Sighișoara. Tinerul inginer, după ce s'a făcut studiile la politehnicul din Budapeșta, le-a completat la Zürich, de unde a întreprins o călătorie de studiu prin Franța și s'a întors cu succesul cel mai strălucit. — *Di C. I. Stăncescu*, profesor-director la școala de bele-arte din București, după un serviciu de 31 ani, la 1/13 aprilie va trece la pensie.

Asociațiunea transilvană va ține la 10 și 11 martie n. adunare generală extraordinară în Sibiu. Causa convocării acestei adunări este, că guvernul preține ca vechia societate culturală să-și modifice numele de „Asociațiune transilvană”, ceea ce ar fi o schimbare atât de importantă, încât comitetul nu se crede în drept a o admite fără consimțământul adunării generale.

Balul românesc din Arad, la 6 februarie, a reușit bine, încât s'a continuat și a doua sară. Au luat parte doamnele: Letiția Oncu, Ermina Lazaru, Emilia Miclea, Silvia Feier, Hortensia Suciu, Viorica Mihali, Varga, Pop, Miculescu, Rubenescu, Petrut, Grozescu, Petco, Moga, Halic, Ganea, Nicoara, Tamara, Mitorca, Olariu, Cosma, Machi-Ardelean, Zaslă, Beles, Telescu și dșoarele Lucia și Victoria, Beles, Beles, Beles, Ida Pap, Sabina David, Ana Beles, Georgina Antonescu, Hortensia Miclea, Victoria Suciu, Rosalia Varga, Adamovici, Duma, Domnica Chirtoș, Antonela Roșescu, Cornelia Cosma, Ana Petco, Emilia Zaslă, Marioara Petruș, Moga, Ganea, Sofia Tripon, Augusta Rubenescu, Livia Telescu, Popi, Tabacovici, Boer, Moga, Olariu, Florescu, Luca, Dessean și altele.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedorți se va întruni în adunare generală în Deva la 2/14 februarie sub președința dnei Elena Hosszu-Longin n. Pop, secretar di dr. Silviu Moldovan.

Carneval. *La Făget* se va la 20 februarie n. bal românesc în sala otelului Regele Ungariei, în folșul societății de lectură română de acolo. — *La Sibiu* se va ține în 18 februarie n. petrecerea tinerimei române; Reuniunea femeilor române nu va da anul acesta bal.

Călințarul săptămănei.

Dumineca Vameșului și a Faris. Ev dela Luca, c. 18, gl. 6. a inv 5.			
Diua sėpt.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Sorele.
Duminecă	2 (+) <i>Intimp. Diui</i>	14 Valentin	7 4 454
Luni	3 S. Simeon	15 Faustin	7 6 456
Marți	4 Cuv. Izidor	16 Iuliana	7 2 457
Mercuri	5 Mart. Agatea	17 Donatus	7 0 459
Joi	6 Păr. Vucol	18 Concordia	6 58 5 1
Vineri	7 Păr. Parteniu	19 Susana	6 56 5 8
Sămbătă	8 S. M. Teod. Strat	20 Eucherius	6 54 5 4

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.